

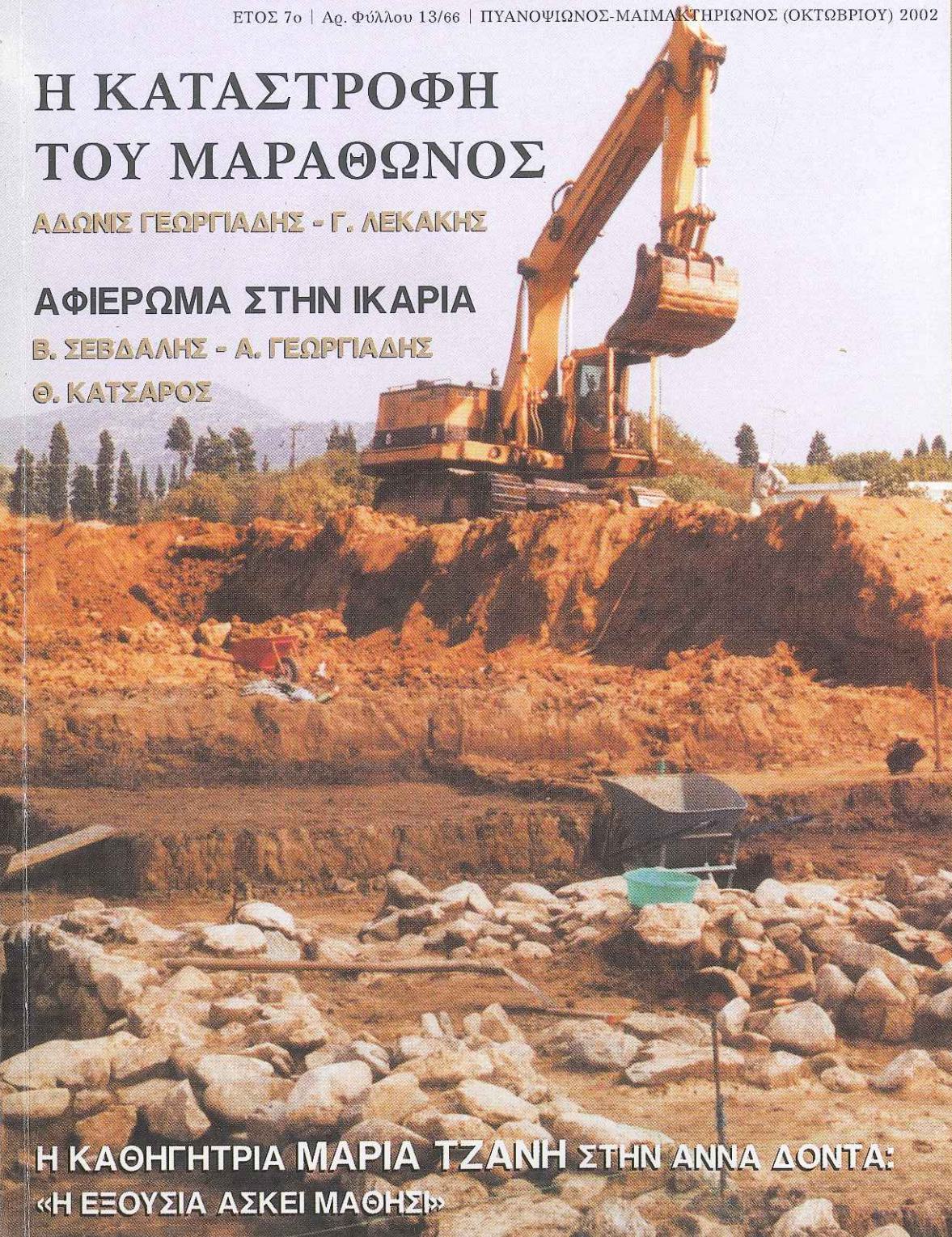
Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΟΣ

ΑΔΩΝΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ - Γ. ΛΕΚΑΚΗΣ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΙΚΑΡΙΑ

Β. ΣΕΒΔΑΛΗΣ - Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Θ. ΚΑΤΣΑΡΟΣ

Η ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΜΑΡΙΑ ΤΖΑΝΗ ΣΤΗΝ ΑΝΝΑ ΔΟΝΤΑ:
«Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΑΣΚΕΙ ΜΑΘΗΣΗ»

α) ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΚΑΡΙΑ

(Βασίλης Σεβδαλής | ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ)

.....

– Βίρα τήν ἄγκυρα!

Ὁ «Παντελεήμων» ἔβαζε πλώρη γιά τόν κάβο Πάπα. Στό τιμόνι ὁ καπετάν Παναγῆς. Ἡ Μαντώ καθόταν στήν κουπαστή. Ὁ Κόνι ὄρθιος στήν πλώρη.

Τό τρεχαντήρι ἔσχιζε τά νερά καί χάραζε πάνω στή γαλάζια θάλασσα μιά ἄσπρη γραμμὴ πού γινόταν ἀριστερόστροφο τόξο, καθώς ἔβγαινε στό πέλαγος.

Ὁ Κόνι ἀπολάμβανε τόν Εὐδηλο ἀπὸ τά μέσα τοῦ λιμανιοῦ. Ἕνα καταγάλανο Ἀλώνι πού τό ἔφραζε ἡ πέτρινη προβλήτα, μερικά μέτρα φάρδος. Λίγο πιό πάνω προβάλλουν τ' ἄσπρα σπίτια μέ τά γαλάζια καί μπλέ πορτοπαράθυρα καί τίς κόκκινες κεραμοσκεπές. Καί ἀπὸ πίσω, ἡ ράχη τοῦ βουνοῦ μέ ἔντονο τό ἄσπρο ἀπὸ τίς ἀνθισμένες ἀμυγδαλιές καί τό λιλά ἀπὸ τίς ἀμέτρητες πασχαλιές καί τό κίτρινο ἀπὸ τό ζωηρόχρωμο γιασεμί.

Κι ὅσο ἔφθανε ἡ ματιά, ἀριστερά καί δεξιά, τό ἴδιο ἀτέλειωτο πράσινο, μέ σπαρμένα ἐδῶ κι ἐκεῖ σπιτάκια, ἄσπρα καί γκριζα, φκιαγμένα μέ

τήν ἱκαριώτικη πέτρα καί γύρω τους στολισμένα ἀπὸ πεζούλια μ' ἀμπέλια κι ὀπωροφόρα δέντρα, συκιές, ἀμυγδαλιές... Καί κάθε τόσο νά ὑψώνονται στὸν οὐρανὸ τά λυγερόκορμα κυπαρίσσια.

Ἀριστερά, πάνω ἀπὸ τὴν ἀπόκρημνη παραλία, διακρινόταν μιά λιθογραφμένη ἐπιγραφή. Διάβασε δυνατά:

– Ἰκαρία, τὸ νησί τῆς Εἰρήνης.

Δέν πίστευε τ' αὐτιά του.

– Γιατί ὄχι; Αὐτὸ εἶναι τὸ ἰδεῶδες μας!

Μά μοῦ θυμίζει τὴν Ἰκαρία τοῦ Cabot, Μαντώ. Ἐνός Γάλλου φιλοσόφου, πού στά μέσα τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνα, ὁραματίστηκε μιά κοινωνία μέ ἐλευθερία, ἰσότητα, χωρίς χρῆμα καί ἰδιοκτησία. Προσπάθησε μάλιστα νά τὴν ὑλοποιήσει ἐπὶ ἀμερικανικοῦ ἐδάφους. Γιά νά τό πετύχει, ἔγραψε τὸ βιβλίο «Ταξίδι στήν Ἰκαρία», μέ τό ὁποῖο παρακινούσε τόν κόσμο νά συμμετάσχει στή δημιουργία τῆς. Ἕνας προπάππος μου ἦταν ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς πού ἀνταποκρίθηκαν στό κάλεσμά του. Βέβαια, τό τέλος τοῦ ἐγχειρήματος αὐτοῦ ἦταν ἄδοξο... Ἐμένα, πάντως, μέ

ΙΩΝΕΣ

30 ΕΙΔΗ ΓΛΥΚΩΝ ΣΥΝΟΔΕΥΟΜΕΝΑ ΜΕ ΠΑΓΟΤΟ
ΟΝΕΙΡΕΜΕΝΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΜΕ ΟΙΝΟ ΠΑΡΑΓΟΓΗΣ ΜΑΣ
ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ ΓΙΑ ΓΑΜΟΥΣ, ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ & ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΚΑΦΕΤΕΡΙΑ - ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟ
ΠΛΑΤΕΙΑ ΒΑΡΥΜΠΟΜΠΗΣ ΤΗΛ.: 010.81.69.669

συγκίνησε τόσο πολύ, πού από παιδί τό διαβάζω καί δέν αποχωρίζομαι τό βιβλίό του. Ξέρεις, ὁ Cabet εἶναι στρατευμένος εἰρηνιστής. Μέ τά γράμματά του, τό περιοδικό πού ἐξεδίδε, ἀλλά καί μέ ὅλη τή ζωή του, προώθησε τήν ἰδέα τῆς εἰρήνης. Μέ εἶχε τόσο συνεπάρει, ὥστε τόν ἐπέλεξα γιά θέμα τῆς διδακτορικῆς μου διατριβῆς.

– Ἡ μελέτη του σέ ἐπηρέασε, διεύρυνε τό πνεῦμα σου;

– Σαφῶς. Ὅμως, δέν ἀσχολήθηκα μόνο μ' αὐτό. Μελέτησα καί τόν Βρούτο...

– Αὐτόν πού σκότωσε τόν Καίσαρα;

– Ναί. Ἀλλά ὅποιος στοχαστεῖ πάνω στά ἐπιχειρήματά του, μπορεῖ νά πάθει αὐτό πού ἔπαθα κι ἐγώ...

– Τί;

– Νά δικαιολογήσει τήν πράξη του.

– Κόνι, μήπως συγχύστηκες; Πῶς μπορεῖς νά συμφωνεῖς μέ μία τόσο ἀποτρόπαιη πράξη;

– Αὐτό εἶναι τό πρόβλημά μου, Μαντώ. Βρίσκομαι σέ συνεχή πόλεμο μέ τόν ἑαυτό μου. Ταλανίζομαι μεταξύ αὐτῶν τῶν ἄκρων. Εἶμαι βαθιά εἰρηνιστής. Ἀλλά ταυτόχρονα θαυμάζω τοὺς δολοφόνους τῶν τυράννων.

– Ἄσχημο μπλέξιμο ἔχεις.

– Αὐτό τό ξέρω. Πῶς ξεμπλέκω δέν γνωρίζω.

– Λυποῦμαι πολύ, ἀλλά ἐγώ, καθότι μαθηματικός καί τά καλοκαίρια ἐθελοντής ξεναγός, δέν ἔχω τή γνώση γιά νά σέ

Οἱ καταρράκτες ἀπό τόν Ἀρμενιστί πρὸς τό Καρκινάγρι.

βοηθήσω νά ξεπεράσεις τό συνειδησιακό σου πρόβλημα. Τό μόνο πού μπορώ νά κάνω, εἶναι νά σοῦ πῶ δυό λόγια γιά τή δική μας, τήν ὑπαρκτή Ίκαρία.

— Εἶμαι ὁλος αὐτιά.

— Ἡ Ίκαρία μας εἶναι ἓνα νησί πού οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἥρεμοι καί φιλήσυχοι. Μιά κιβωτός τῆς αὐθεντικῆς ζωῆς.

Αὐθεντική ζωή! Ἐκεῖνος ἔπεσε σέ περισυλλογή. Ὑπάρχει τέτοιο πράγμα; Ποιός τό γνώρισε; Ποιός τό εἶδε; Ποιός τό ἔζησε;...

Τά τελευταῖα δέκα χρόνια ἦταν τά καλύτερα τῆς ζωῆς του. Ἄνεση, ἀφθονία, παραλίγο καί πλοῦτος. Ποιός δέν τόν ζήλευε, ποιός δέν θά 'θελε νά κάνει τή ζωή του; Διευθυντής τοῦ Ἰνστιτούτου,

μέ ὀχι λίγα λεφτά, μέ αὐτοκίνητα, σπίτι, καί στό τέλος βρῆκε καί μία ωραία καί συμπαθητική γυναῖκα. Ὅλα κυλοῦν εὐχάριστα καί ὁμορφα. Μέχρι πού τόν ρούφηξε κι ἐκεῖνον ὁ ἱλιγγος τοῦ Χρηματιστηρίου. Κάθε μέρα καί πιά ψηλά ν' ἀνεβαίνει ὁ δείκτης. Καί ἡ περιουσία του νά αὐξάνεται κατὰ ἑκατομμύρια. Ὅλοι προσκολλημένοι στήν τηλεόραση, παρακολουθοῦν τίς μετοχές. Ἀντί νά δουλεύουν. Καί ζητωκραυγάζουν μέ κάθε καινούργια ἀνοδο. Ἀπό τό θυρό μέχρι τούς ἐπὶ κεφαλῆς. Κι αὐτός στόν ἠλεκτρονικό του ὑπολογιστή. Μά ἤρθε ξαφνικά ὁ ἐλεγχος ἀπό τό Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν τῆς Γερμανίας: — Μ' αὐτά σπαταλάτε τίς μέρες σας;

Εὐδηλος

– Είμαι ή κουλουρά των ήμερών...

– Είστε εδώ για να μεταφέρετε πολιτισμό, όχι να απορροφηθείτε από τον δικό τους.

Καί μέ είσήγηση του έπόπτη έκλεισαν τό Ίνστιτούτο. Κι έμεινε χωρίς δουλειά. Κι ούτε χάρηκε τήν παρακολούθηση των μετοχών. Ό ίλιγγος συνεχίστηκε, αλλά αύτή τήν φορά κατευθυνόταν πρός τον πάτο. Καί παρέσυρε καί τον ίδιο μαζί του.

Ή γυναίκα τον κοιτούσε σιωπηλή.

– Δύσκολο, όταν έχεις βιώσει τον ρυθμό της πόλης, να φανταστείς άλλο τρόπο ζωής, Κόνι;

– Όντως, εκεί σου επιβάλλεται ό δικός της ρυθμός. Τρέχεις καί δέν φτάνεις...

– Για να προφθάνεις, όμως, πράγματα πού σου υποβάλλουν άλλοι!

– Δέν ξέρω. Ίσως. Μπορεί κατά βάθος να μήν τά έχεις καν ανάγκη.

– Αλλά τά κάνεις. Γιατί είσαι άλλοτριωμένος...

– Μεγάλη κουβέντα, Μαντώ!

Τό καίκι διέγραψε μισό γύρο. Ό καπετάνιος κρατούσε πορεία κοντά στην ακτή. Ταξιδεύανε πρωτοδεύτερα. Λασκάρανε τίς σκότες. Είχαν τον καιρό πρίμα, αλλά καί λίγο από τά πλάγια. Σίγουρο καί καλό ταξίδεμα. Ή θάλασσα βαθιά μπλέ. Τό τοπίο γαλήνιο. Ή γυναίκα κάθισε δίπλα του.

– Ή φύση, Κόνι, έχει τό δικό της ρυθμό. Αυτό έμεις τό καταλάβαμε από πολύ παλιά καί διαμορφώσαμε ανάλογες σχέσεις καί πρός τή φύση καί πρός τούς ανθρώπους. Σχέσεις πού δέν παραμορφώνονται από βίαιες έξωτερικές έπεμβάσεις.

Έκείνος παραξενεύτηκε ακούγοντας τή νεαρή γυναίκα να μιλάει έτσι. Στήριξε τήν πλάτη του ανάμεσα στά ξάρτια καί κοιτούσε μία τό λαμπερό πρόσωπό της καί μία τίς ατέλειωτες πλαγιές πού σάν πράσινες γλώσσες πάνω σέ μαύρους βράχους έμπαιναν στή θάλασσα.

– Οι Ίκαριώτες, Κόνι, όσφραίνονταν τούς κινδύνους πού διέτρεχε τό Αιγαίο Πέλαγος σέ διάφορες ιστορικές περιόδους καί τούς απέφευγαν. Κάποτε παρέμειναν κρυπτόμενοι για πάνω από έκατόν πενήντα χρόνια σέ ένα σημείο, πού δέν απέχει πολύ από δώ, στή Λαγκάδα. Έκει ήσαν άθέατοι από όποιοδήποτε μέρος της θάλασσας, αλλά καί άτρωτοι από κάθε έπιβολή. Τό αλίμενο της Ίκαρίας δέν επέτρεπε έτσι κι αλλιώς σέ πειρατές καί άλλους έχθρους να μείνουν για πολύ χρόνο καί να κάνουν έκτεταμένες έρευνες για να ανακαλύψουν τούς κατοίκους, να τούς υποδουλώσουν καί να τούς λαφυραγωγήσουν. Έτσι μπόρεσαν να επιβιώσουν καί να διαμορφώσουν, μέ βάση τό ένστικτό τους, δικούς τους όρους κοινωνικής, αλλά καί άτομικής καί οικογενειακής όργάνωσης. Γι' αυτό καί ό πολιτισμός μας είναι κατ' έξοχήν λαϊκός. Είναι αποτέλεσμα της συνεισφοράς του κάθε πολίτη, καί καταστάλαξε σ' αύτή τή μορφή στή διάρκεια πάρα πολλών αιώνων. Καί διεσώθη μέχρι τίς μέρες μας, όπου ή κινητικότητα, ή όποία αναπτύχθηκε μέ τά σύγχρονα μέσα, τον άπειλούν. Εκτός καί αν, πριν τον διαλύσουν, δούμε ότι αύτός ό τρόπος ζωής είναι εκείνος πού χρειάζεται τελικά ή γή μας για να ξαναβρεί τήν

ισορροπία της. Γιατί αν χάσουμε αυτή την ισορροπία, θά 'ναι πάρα πολύ δύσκολο νά την ξαναβρούμε.

— Πρόσεχε, Μαντώ, μήν τό μάθουν αυτό πολλοί. Θά 'χετε τότε κοσμοσυρροή καί δέν θά ξέρετε πού νά σταθεΐτε.

— Μήν τό γελάς. Άνθρωποι, οί όποίοι βρίσκονται σέ κάποιο αδιέξοδο, όταν εισπράζουν μία αίσθηση του τί θά πεί 'Ικαρία, έχουν την τάση νά την άντισταμ-βάνονται ως καταφύγιό τους, ως τόπο γιά νά σωθούν.

— Καί πώς συντελείται αυτή ή σωτηρία;

— Έχει νά κάνει μέ τή φιλοσοφία της ζωής μας πού έδράζεται πάνω στην ίδια τή φύση. Ό άνθρωπος, ως βιολογικό όν, συνυπάρχει μέ όλα τά άλλα εκατομμύρια έμβια όντα, αλλά καί μέ τό άνόργανο κόμμάτι της γής. Καί τίς σχέσεις του μ' αυτά τίς έντάσσει στην συνείδησή του προκειμένου νά βρεί μία ισορροπία. Αυτό βέβαια επιτυγχάνεται όταν είμαστε σέ συνεχή έπαφή μέ τή φύση. Σέ καμία περίπτωση δέν μπορεί νά αισθανθεί ό άνθρωπος ισορροπημένος, εάν άποκοπεί από τό ευρύτερο φυσικό του περιβάλλον. Διότι εκείνο πού μās κρατάει ζωντανούς είναι οί διάφορες άναδράσεις πού αισθανόμαστε μέσα μας καί οί όποιες προέρχονται από έρεθίσματα πού μās δίνουν τά στοιχεία του φυσικού μας περιγυρου.

— Καί οί άνθρωποι, Μαντώ;

— Οί άνθρωποι, στην προσπάθειά τους νά επιβιώσουν, εκπέμπουν τά ίδια πάντα έρεθίσματα. Καί αν είμαστε άναγκασμένοι νά αντιδρούμε μονάχα σ' αυτά, τότε ή ποικιλότητα είναι περιορισμένη. Η ουσία της ζωής μας περιορί-

ζεται. Κι αυτό συνιστά την έλλειψη πλούτου της ζωής πού ζούμε.

— Σημαίνει αυτό ότι ή 'Ικαρία είναι τό νησί του πλούτου;

— Η επιβίωση στό νησί μας είναι πολύ δύσκολη. Άλλά μάθαμε νά χαιρόμαστε τή ζωή καί νά δίνουμε άπάντηση στά ύπαρξιακά μας προβλήματα μέ τόν τρόπο πού άπαντάει στό πρόβλημά του ό ισορροπιστής του τσίρκου. Είναι μεγάλη τέχνη ή ισορροπία πάνω στό σκονί. Καί όπως χαιρείται αυτός όταν τά καταφέρνει, έτσι καί έμεις άπολαμβάνουμε τό γεγονός ότι κάθε μέρα τά καταφέρνουμε νά ισορροπούμε καί νά επιβιώνουμε. Καί μ' αυτή την αίσθηση άπαντούμε στό πρόβλημα της ζωής μας. Περισσότερο ως ισορροπιστές καί λιγότερο ως νικητές επί της φύσης. Καί αυτό είναι μία διαρκής αίσθηση. Προκύπτει μέσα από μία μεγαλύτερη σύνθεση παραγόντων πού ταιριάζει περισσότερο στην ίδια την ανθρώπινη φύση.

— Έ, ναυτίλοι, φώναξε ό καπετάν Πα-ναγής. Φιλοσοφία χωρίς κρασί δέν γίνεται...

Σφήνωσε τή λαγουδέρα γιά νά κρατάει τό πλοίο σταθερή πορεία καί έφερε μία νταμιτζανίτσα καί τρία ποτήρια. Τά γέμισε.

— Καλό ταξίδι νά 'χουμε!

“Ήπιαν όλοι τους από μία γουλιά.

— Αυτός έδω, Κόνι, είναι ό πράμνιος οίνος πού ύμνησε ό Όμηρος. Γιατρικό πάσης νόσου. Παίρνει τ' όνομά του από τό βουνό του νησιού μας. Αυτό εκεί πάνω, τόν Πράμνο. Ό Στράβωνας αναφέρει ότι ή 'Ικαρος έποικίσθη γιά πρώτη φορά από Μιλησίους τό 750 π.Χ. Βέ-

Ἡ τοποθεσία Ἀρμενιστῆς

βαια, γιά νά τό ἀναφέρει ὁ Ὅμηρος, θά πρέπει νά καλλιεργεῖτο πολύ προγενέστερα ἀπό αὐτόν.

Ὁ καπετάνιος ἐδειξε μέ τό χέρι του τόν καταπράσινο λόφο τῆς Ἀγ. Εἰρήνης, πάνω ἀπό τήν παραλία τοῦ κάμπου τῆς Πέρα Μεριάς.

– Ἐκεῖνα τά χαλάσματα πού βλέπεις, Κόνι, εἶναι ἡ Οἰνότη. Ἡ ἀρχαιότερη πολιτεία τῆς Ἰκαρίας. Τή λέγανε καί Οἰνή καί κατά πᾶσα πιθανότητα ὀφείλει τό ὄνομά της στό ἀμπέλι της. Λέγεται ὅτι ἐδῶ κοντά ὑπῆρχε καί ἡ πρᾶμνη πέτρα, στήν ὁποία ἐβλάστησε ἡ Διονυσιάς ἀμπελος, ὅπως τήν ὀνόμαζαν οἱ ἐγχώριοι ἢ ἡ ἱερά ἀμπελος, ἀπό τήν ὁποίαν παρήχθη ὁ πρῶτος πρᾶμνιος οἶνος.

Πιές μία στάλα καί θά αισθανθεῖς τό ιδιαίτερο ἄρωμα πού ἔχει ἀκόμα καί σήμερα τό ἱκαριώτικο σταφύλι.

Ὁ Κόνι ἤπιε πάλι μία γουλιά.

– Ὅντως, ἔχει μία συτφάδα κι ἓνα ἰδιαίτερο ἄρωμα.

– Ὁ Θεόκριτος, μίλησε ἡ Μαντώ, λέει «Χαίροι μέν Διόνυσος, ὃν ἐν Δρακάνῃ νιφόνετι...» καί θεωρεῖ ὅτι ὁ Διόνυσος γεννήθηκε στό βουνό Δράκανο τῆς Ἰκαρίας. Πάντως, τό δῶρο πού ἔφερε γιά νά ἀπαλύνει τήν θλίψη καί τό ἀγχος τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ἔκανε τήν Ἰκαρία νά μνημονεύεται σέ ὅλους τοὺς αἰῶνες. Στήν Ἰλιάδα, ὁ Ὅμηρος θεωρεῖ τό κρασί αὐτό ὡς τό καλύτερο γιά τὰ συμπόσια καί ἀναφέρει «ἐν τῷ ρά σφι

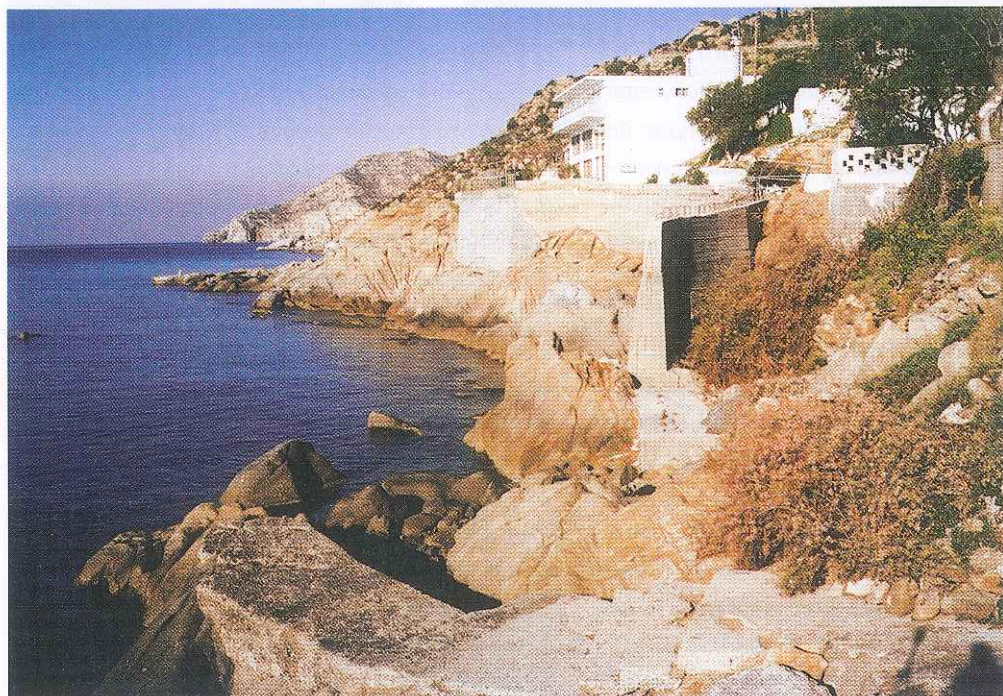
κύκησε γυνή εικυῖα θεῇσιν οἴνῳ πρᾶμνείῳ». Ἀλλά καί στήν Ὀδύσσεια λέει «ἐν δέ σφιν τυρόν τε καί ἄλφιστα καί μέλι χλωρόν οἴνῳ πρᾶμνείῳ ἐκύκα». Σχετικές παραπομπές βρίσκουμε καί στούς ρωμαϊκοὺς χρόνους καί φτάνουμε μέχρι τόν Πολυδεύκη, ὁ ὁποῖος κατατάσσει τόν πρᾶμνιον οἶνον ἀνάμεσα στούς καλύτερους, κυρίως γιά τίς θεραπευτικές τοῦ ἱκανότητες. Ὁ Ἱπποκράτης, εἰς τὰ «Περὶ γυναικείων νόσων», προτείνει στίς λεχῶνες πού ὑποφέρουν νά τόν χρησιμοποιοῦν ὡς ἱαματικόν. «Ταῦτά δέ ποιεῖ καί περσέης φύλλα καί οἶνος πρᾶμνιος» καί συνεχίζει: «ρόου ἐρυθροῦ ποτόν ἀγαθόν· ἐλάφου κέρας κατακαύσας, ὠμήλυσιν κριθέων ξυμίξαι διπλασίην, ἐπὶ οἶνον πρᾶμνιον

ἐπιπάσσουσα πινέτω, καί ἴσταται». Χαιρόταν ἡ Μαντώ καθώς ἐβλεπε νά τήν παρακολουθεῖ ὁ Κόνι μέ ὀρθάνοιχτα μάτια, καί συνέχισε:

— Τό κρασί αὐτό, σέ συνδυασμό μέ τὰ ραδιοῦχα ἱαματικά λουτρά πού ὑπάρχουν στίς Θέρμες, ἀποτελοῦσε γιά αἰῶνες βασικό πόρο τῆς Ἰκαρίας καί κατέταξε τό νησί, ὅπως λένε κάποιες ἐπιγραφές, στούς Ἀσκληπιεῖς. Δηλαδή τό νησί βρισκόταν ὑπό τήν προστασία τοῦ ἱήτορος θεοῦ Ἀσκληπιοῦ.

Ὁ καπετάν Παναγῆς κατέβηκε στό ἀμπάρι, ἔφερε ἓνα καλάθι καί ἀπλωσε σέ μία πετσέτα, ἐλιές, τυρί καί ἓνα καρβέλι ψωμί.

— Κόνι, ἐμεῖς ἐδῶ εἴμαστε ὀλιγαρκεῖς. Καί αὐτάρκεις. Μᾶς ἀρκεῖ τό λίγο. Δέ

Καρρινάγρι, κάβος Παπά

ζητούμε την ευτυχία στην κατανάλωση
όλο και περισσότερων αγαθών. Αντί-
θετα, περιορίζουμε τις ανάγκες μας
στά απόλυτα αναγκαία. Γι' αυτό και κα-
ταφέραμε να επιβιώσουμε και στίς πιο
τραγικές στιγμές της ιστορίας μας.

Άρχισαν με απόλαυση να τρώνε και να
πίνουν. Ο Κόνι σήκωνε ψηλά τα φρύδια
του με κάθε μπουκιά.

— Μοσχοβολάει αυτό το ψωμί! Καπετά-
νιε, ειλικρινά δέν έχω φάει άλλη φορά
τέτοιο ψωμί.

— Τό ζύμωσε, τό έπλασε και τό φούρνι-
σε ή Μαντώ.

— Απίστευτο! Θά χρησιμοποιήσες Μα-
ντώ τούς καλύτερους αλγόριθμους
πού έμαθες στό Πανεπιστήμιο.

— Βέβαια! Τό έφτιαξα σύμφωνα με
αλγόριθμο της γιαγιάς μου.

— Για λέγε.

— Έλα νά δείς στό επόμενο ζύμωμα...
Ο Κόνι κοιτούσε με θαυμασμό τή γυ-
ναίκα.

— Ό,τι τρώμε κι ό,τι πίνουμε, Κόνι, χα-
μογελούσε ο καπετάνιος, είναι προϊό-
ντα του νησιού μας. Τό πώς φτιάχνουμε
ελιές και κρασί τό ξέρεις. Εγώ θά σου
μάθω κάποια μέρα πώς φτιάχνουν τό τυ-
ρί από τίς κατσίκες μας. Όχι μόνο φέ-
τα, αλλά και μυζήθρα.

Τό καίκι έσχιζε τά σκούρα κύματα με
σταθερή πορεία προς τά δυτικά. Ο κα-
πετάν Παναγής πήγε κι έριξε μιά ματιά
στό τιμόνι κι ύστερα κατέβηκε στη μη-
χανή. Γύρισε γελαστός από τήν επιθε-
ώρησή του και κοίταξε πειρακτικά τόν
άνδρα:

— Τά πράματα δέν πάνε καλά. Εμείς
μιλάμε, μιλάμε, μάλλιασε ή γλώσσα

μας. Για πές μας και σύ κάτι από τή χώ-
ρα σου.

— Καπετάνιε, θέλεις νά με βγάλεις άπ
αυτή τή μαγεία γιά νά σου μιλήσω γιά τό
έπος των Νιμπελουγκεν;

— Γιατί όχι; ένθουσιάστηκε ή Μαντώ.
Τραγουδήσέ μας κάτι από τόν κύκλο
του.

— Μαντώ, δέν παντρεύονται τά πράγ-
ματα. Άν θέλεις, θά σέ σεργιανίσω κά-
ποτε στά μέρη μου και θά σου τραγου-
δήσω γιά τή Lorelei, τήν Κίρκη του Ρή-
νου. Άλλά εδώ είναι Αίγαίο. Πρέπει νά
τραγουδήσετε έσείς.

Του καπετάνιου του άρrese ή σκέψη.

— Νά σου κάνω τό χατίρι. Θά τραγουδή-
σω τό κρασί.

Σφίχτηκε λίγο τό μέτωπό του, μίκρυναν
τά μάτια του. Κούνησε τό κεφάλι του
και άρχισε νά τραγουδά:

«Κρασίς σέ πίνω γιά καλόγ, κι έσύ κα-
κόμ' μου κάνεις,

άπό τοδ' δρόμο μ' έξορείς και στά γκρε-
μνά με βγάζεις.

Βάλε κρασίς στομ' μαστραπά και βγάλ'
το στόν άέρα,

αδ' δέν τό πιώ τήγ Κεργιακίν, τό πίνω
τήδ Δευτέρα.

Μέ τό μαστραπαδόπουλο θέλω νά πιώ
πεντέξι,

Κι αν δέ μου σώσουνε κι αυτές θά πίνω
ώσπου νά φέξει.»

— Η σειρά σου τώρα Μαντώ, τήν προ-
τρέπει ο Κόνι.

— Μμ. Για τί νά τραγουδήσω...

— Για τή ρόκα σου..., τήν πείραξε ο
θεός της.

— Έχεις ρόκα, Μαντώ;

“Αποψις του χωριού Καρκινάγρι.

– Ναι, ναι. Τή χρειάστηκε μία φορά για
τήν πλάτη κάποιου. Άλλα ξσπασε δυ-
στυχώς...

Γέλασαν από καρδιάς.

– Θά τραγουδήσω για τό τραπέζι μας.
Συγκεντρώθηκε σμίγοντας τά καστανό-
μαυρα φρύδια της, σηκώθηκε λίγο τό πε-
ρήφανο μέτωπό της, πρόβαλε ό άρχο-
ντικός ψιλός λαμμός, καί ή ξεστή, γλυκειά
φωνή της άντήχησε δίπλα στό θρούισμα
τών κυμάτων:

«Γιά δές τραπέζι όμορφο, πλούσιο καί
άρχοντεόνον.

Κάθονται άρχοντες καί τρών, πένητες
καί παίνουν το,

Κάθονται κι οί παπάδες μας καί διπλο-
χαιρετουν το.

Στή μέση κάθετ' ό Χριστός, στήν άκρ' οί
Άποστόλοι.

Καί μεσ' στό μισοτράπεζον κάθεται
νυμφοστόλι.»

– Λαμπρά! φώναζε ό Κόνι.

Ό καπετάνιος χειροκροτούσε.

– Καλά είναι όλα αὐτά, παιδιά, αλλά
εγώ πρέπει νά κάνω τά μερεμέτια μου.
Έσείς απολαύστε τό ταξίδι.

Περάσανε μερικούς κάβους καί πρόβα-
λε μία πλατειά όλόχρυση παραλία
άγκαλιασμένη από δυό σταχτιές
γλώσσες πού χάνονταν στή θάλασσα.
Άριστερά της ήταν δυό τρία άσπρα σπί-
τια μέ κόκκινα κεραμίδια καί δεξιά ένα
γραφικό ψαροχώρι. Στό λόφο πάνω άπ'
τό κύμα ένας κατεστραμμένος γκρίζος
πύργος μέ τίς μικρές πολεμίστρες του.
Τριγύρω του άκατάστατα φυτεμένα
διώροφα καί τριώροφα άσπρα σπιτάκια

μέ τριγωνικές καί ὀριζόντιες σκεπές,
μικρά μπλέ ἀνοίγματα καί μπαλκόνια.

— Τό παλιό σμίγει μέ τό καινούριο! Πα-
ρατήρησε ὁ Κόνι.

— Ἡ ἐπέλαση τοῦ μοντερνισμού στό νη-
σί μας...

Τό πρόσωπο τῆς γυναίκας εἶχε σκοτει-
νιάσει. Ὁ Κόνι ἐνοιώθε ἀσχημα.

— Θέλεις, Μαντώ, νά κοιτάξεις τό βι-
βλίο τοῦ Cabet;

— Ναί, βέβαια. Τά γαλλικά μου δέν εἶναι
ἄριστα, ἀλλά τό νόημα θά τό παρακο-
λουθῶ.

— Πάρ' το, ἐγώ θά ἀπολαύσω τήν φύση.
Ἡ γυναίκα κάθησε στή κουपाστή δίπλα
στούς σκαρμούς καί ἄρχισε νά διαβά-
ζει. Ὁ Κόνι πῆγε στήν πλώρη, ἐπιασε
μέ τά δύο του χέρια τό σχοινί πού στή-
ριζε τό φλόκο, ἔβγαλε τά πόδια του
ἔξω ἀπό τό καίκι καί κοιτοῦσε πρὸς τή
στεριά καί τή θάλασσα.

Μπροστά τους ὁ Ἀρμενιστής. Ἕνα γρα-
φικότατο ψαροχώρι χτισμένο πάνω στό
κάβο. Τά πρῶτα σπίτια τά ἀκουμποῦσε
τό κύμα. Καί στήν πλαγιά τοῦ βράχου,
ἐκεῖ πού τέλειωνε ἡ σκεπή τοῦ ἐνός σπι-
τιοῦ, χιτζόταν τό ἐπόμενο. Στήν καρδιά
τοῦ χωριοῦ ἡ κάτασπρη ἐκκλησία μέ τό
δίπατο καμπαναριό. Στήν ἀριστερή
ἄκρη ἔριχνε ἕνας καταρράκτης τά ἀφρι-
σμένα νερά του. Πάνω στό γκριζο γεφύ-
ρι διακρινόταν ἡ ἄσπρη πλώρη ἐνός κα-
ραβιοῦ, μέ τό κατάρτι καί τό μπαστούνι
του, πού συμπληρωνόταν ἀπό μιά ξυλο-
κατασκευή. Ἡ αὐτοσχέδια ψαροταβέρ-
να εἶχε τή μορφή πλοίου. Μερικά τραπέ-
ζια καί καρέκλες ἐξυπηρετοῦν τήν πε-
λατεία της.

Κι ὕστερα πάλι οἱ ἀμέτρητες σταχτιές

γλῶσσες πού μπαίνουν στή θάλασσα.

Οἱ πλαγιές, ἄλλοτε πράσινες κι ἄλλοτε
γκρίζες, ξεκινοῦσαν ψηλά ἀπ' τό βου-
νό, γιά νά καταλήξουν ἀκόμα σ' ἕνα κά-
βο πού ἔσχιζε τή θάλασσα.

Ὁ Κόνι κοιτοῦσε μιά στή στεριά, μιά στή
θάλασσα χαμένος στούς συλλογι-
σμούς του... Μυστήριο κρασί. Οὔτε
γλυκό, οὔτε πικρό, οὔτε παχύ, ἀλλά
αὐστηρό καί σκληρό καί μέ μεγάλη δύ-
ναμη... Λύνει τοὺς κόμπους τῆς καρ-
διάς μου. Τό αἷμα μου ρέει πιό ἥρεμα
στὶς φλέβες. Διώχνει τίς κακές σκέψεις
τοῦ μυαλοῦ. Κι ὁ καπετάνιος, τί εὐρω-
στία πού τήν ἔχει! Καί ἡ Μαντώ; Ποῦ
βρέθηκε ξαφνικά μπροστά μου αὐτό τό
πλάσμα... Τά πυρόξανθα μαλλιά, τά ζε-
στά καστανά μάτια, τά φλογερά γυρι-
στά χεῖλη. Ἡ αὖρα της μέ περιλούει καί
ἡμερεύει τήν ψυχή μου. Πάτος εἶμαι βέ-
βαια, ἀλλά καλή τύχη μέ συντροφεύει...
Ὑστερα πάλι ἡ φύση.

Τώρα ἦταν ξερή. Καμένη. Μέ τά βράχια
νά κυριαρχοῦν. Ἀπό τήν κορφή τοῦ
βουνοῦ μέχρι κάτω στό κύμα. Μά σέ λί-
γο ξανάγινε γόνιμη. Φάνηκαν τά πράσι-
να πεζούλια μέ τά ὀπωροφόρα καί τά
κυπαρίσσια, δίπλα στ' ἄσπρα σπιτάκια.
Κι ὕστερα τά ἐκκλησιάκια, στούς πιό ψη-
λοὺς λόφους, στὸν πιό ἀπομακρυσμέ-
νο κάβο. Νά τά γλύφει τό κύμα, νά τά
μυρώνει ἡ ἀρμύρα, νά τά χρυσώνει ὁ
ἥλιος. Κάτασπρα, μέ γαλάζιους τρού-
λους, ἄλλα μέ κόκκινη κεραμοσκεπή κι
ἄλλα γκρίζα ἀπὸ τήν τοπικὴ πέτρα. Καί
πάντα στή μέση τῆς σκεπῆς ὁ σταυρός.
Καί ξαφνικά ἀπὸ πολὺ ψηλά ὁ ἀφρισμέ-
νος καταρράκτης νά ξυρίζει τό βράχο,

ν' ανοίγει μονοπάτι ανάμεσα σέ πέτρες
καί δένδρα, γιά νά χωθεῖ στήν ἀγκαλιά
τῆς μεγάλης μάνας. Τῇ θάλασσᾳ.

Πρίν καλὰ καλὰ χωρέσει στό νοῦ του τό
χάρμα τῆς φύσης, ἐπαναλαμβανόταν
τό ἴδιο τοπίο. Τό ἄγριο καί καμένο βου-
νό, τό ἥμερο καί καλλιεργημένο, τά
ἐκκλησάκια μέ τίς γαλάζιες, κόκκινες,
γκρίζες ὀροφές καί τόν σταυρό. Κι
ὕστερα ἕνας καταρράκτης πού γυάλιζε
τό βράχο.

Ἀπίστευτο! Γιά δεύτερη φορά τό ἴδιο
τοπίο. Καθώς κοιτοῦσε δύσπιστα στή
στεριά, ἂν θά συνέβαινε ἀκόμη μιά φο-
ρά, τό ξαναεῖδε. Μέ τήν ἴδια σειρά.
Πρῶτα τό ἄγριο, μετά τό ἥμερο, κατό-
πιν τό ἅγιο, καί τέλος τό καθάριο.

— Βάζω στοίχημα! μουρμούρισε, αὐτό
θά εἶναι ἡ τελευταία φορά. Ἀποκλείεται
νά ἐπαναληφθεῖ.

Ἀλλά ἡ φύση ἀκολουθοῦσε τό δικό της
ρυθμό, ξανά καί ξανά: τό ἄγριο, τό ἥμε-
ρο, τό ἅγιο, τό καθάριο.

Ὁ Κόνι κοιτοῦσε μαγεμένος. Παιχνίδι
τοῦ ἔκανε ὁ Πλάστης. Διεῖσδυε στά
ἐνδότερα τῆς ψυχῆς του καί θρυμμάτι-
σε τήν πέτρα τῆς ὀργῆς πού φώλιαζε
μέσα του. Στό πρόσωπό του ἄνθισε
ένα χαμόγελο. Ἐκφραση μιᾶς ψυχῆς
πού κοπιάζει νά λυτρωθεῖ ἀπό ἐφιαλτι-
κές σκέψεις.

— Καβατζάραμε τόν κάβο Πάπα! Φθά-
σαμε στό Καρκινάγρι!

Ὁ καπετάν Παναγῆς ἔδειχνε μέ τό ἀρι-
στερό του χέρι τήν ράχη τοῦ βουνοῦ.
Μπροστά τους ἡ γκρίζα πλαγιά ενός
βραχόβουνου, πού ὅσο χαμῆλωνε πρὸς
τῇ θάλασσᾳ πρασίνιζε ἀπὸ χόρτα, θά-
μνους, φυτά, καί πλάτειαζε, ἀγκάλιαζε

Καρκινάγρι. Τό μουράγι.

Τό γριποπαράγαδο «Παντελεήμων» μέ τόν Κόνι.

καί προστάτεψε τό γραφικό χωριουδάκι. Τήν άριστερή του μεριά διέτρεχε ένας χειμάρρος. Τά νερά του άφριζαν πάνω στίς σταχτιές πέτρες καί λείναν τά βράχια πού τόν ύποδεχόταν στήν άκτή. Δεξιά του, στό πεζούλι τής πλατείας οί τεράστιες καταπράσινες άρμύρες χάριζαν τή δροσιά τους στούς κατοίκους τίς πιό ζεστές μέρες του χρόνου. Καί πιό πέρα, στήν άκρη του χωριού, τό λιμανάκι, μέ έναν στενόμακρο βραχίονα νά ξανοίγεται σάν φίδι στή θάλασσα, φρουρούσε καμιά δεκαριά καΐκια καί ψαρόβαρκες.

Ή Μαντώ στεκόταν δίπλα άπ' τόν Κόνι καί κρατούσε μέ τ' άριστερό της χέρι τό κατάρτι.

— Άγαλλιάζει ή ψυχή μου κάθε φορά πού έρχομαι στό χωριό. Σφύζει άπό ζωή τούτη ή έρημιά. Στό δικό της πάντα ρυθμό...

— Δέν έχω δει πιό άγρια όμορφιά, Μαντώ!

Ό άνδρας προσπαθούσε νά βάλει τάξη στίς σκέψεις του. Τί σημαίνουν όλα αυτά; Είται μιά καινούργια ζωή...;

Άφήστε τά λόγια! άκούστηκε ή φωνή του καπετάν Παναγή. Κόνι, πήδα στό μουράγιο νά δέσεις τή πρυμάτσα!

...

[άπόσπασμα άπό τό όμώνυμο μυθιστόρημα, του όποίου τηρεΐται ή όρθογραφία πλύν του μονοτονικού]